

CERTIFICATE

A

SANSKRIT— Paper I

(Text and Grammar)

Time : 3 hours

Maximum Marks : 100

(Write your Roll No. on the top immediately
on receipt of this question paper.)

टिप्पणी:— अन्यथा आवश्यक न होने पर इस प्रश्नपत्र का उत्तर संस्कृत
या हिन्दी या अंग्रेज़ी किसी एक भाषा में दीजिए।

NOTE:— Unless otherwise required in a question, answers
should be written in Sanskrit or in Hindi or in
English.

1. रेखांकित पदों की व्याख्या सहित निम्नलिखित का हिन्दी अथवा
अंग्रेज़ी में अनुवाद कीजिए:

Translate the following into Hindi or English, adding
explanatory notes on the underlined words:

- (i) दैवी संपद्विमोक्षाय निबन्धायासुरीमता ।
मा शुचः संपदं दैवीमभिजातोऽसि पाण्डव ॥

अथवा (Or)

द्वौ भूतसर्गां लोकेऽस्मिन्दैव आसुर एव च ।
दैवो विस्तरशः प्रोक्त आसुरं पार्थ मे शृणु ॥

- (ii) त्रिविधं नरकस्येदं द्वारं नाशनमात्मनः ।
क्रामः क्रोधस्तथा लोभस्तस्मादेतत्रयं त्यजेत् ॥

अथवा (Or)

असत्यमप्रतिष्ठं ते जगदाहुरनीश्वरम् ।

अपरस्परसंभूतं किमन्यत्कामहैतुकम् ॥

- (iii) जीर्यन्ते जीर्यतः केशा दंता जीर्यन्ति जीर्यतः ।
चक्षुः श्रोत्रे च जीर्येते, तृष्णैका तरुणायते ॥

अथवा (Or)

तेजः क्षमा धृतिः शौचमद्रोहो नातिमानिता ।

भवन्ति संपदं देवीमभिजातस्य भारत ॥

- (iv) पतति कदाचिन्नभसः खाते पातालतोऽपि जलभेति ।
दैवमचिन्त्यं बलवद् बलवान्नु पुरुषकारोऽपि ॥

अथवा (Or)

दुरभिगमः परभागो यावत्पुरुषेण साहसं न कृतम् ।

जयति तुलाभधिरूढो भास्वानिह जलदपटलानि ॥

- (v) स प्राह— “मूढ । न किञ्चिद् वेत्सि ।
प्राक्ताम्रं ततो— रूप्यं ततः सुवर्णम् ।
तन्नूनमतः परं रत्नानि भविष्यन्ति, येषामेक्रामेनापि दारिद्र्यनाशो
भवति । तदुत्तिष्ठ, अग्रे गच्छावः । किमनेन पारभूतेनाऽपि
प्रभूतेन ?”

अथवा (Or)

तावूचतुः—“भो पृष्ठतस्ताम्रमयीभूमिः अग्रतो रूप्यमयी ।

तन्नूनमग्रे सुवर्णमयी भविष्यति । किंचानेन प्रभूतेनापि

दारिद्र्यनाशो न भवति । तदावामग्रे यास्यावः ।” एवमुक्त्वा

द्वावप्यग्रं प्रस्तिथौ । सोऽपि स्वशक्त्या रूप्यमादाय निवृतः ।

25+10

2. निम्नलिखित में से किन्हीं दो रिक्त स्थानों की पूर्ति कीजिए:

Fill in the blanks in any two of the following:

- (i) अपरीक्ष्य न कर्तव्यं सुपरीक्षितम् ॥
 (ii) स्वप्नः किं वा असत्यो भविष्यति न ज्ञायते ।
 (iii) समुत्पन्ने अर्धं त्यजति पण्डितः ।
 (iv) चक्षुः च जीर्यते, तृष्णैका तरुणायते ।
 (v) कुरुते कार्यं, सर्वनाशो हि दुःसहः ।

5

3. निम्नलिखित में से किन्हीं पाँच में सन्धि कीजिए:

Form Sandhis in any *five* of the following:

- (i) रवि+उदयः
 (ii) महा+इन्द्रः
 (iii) गङ्गा+ओषः
 (iv) लक्ष्मी+ईशः
 (v) यदि+अपि
 (vi) निः+धनः
 (vii) कृष्णः+आसीत्
 (viii) रामः+चलति ।

10

4. निम्नलिखित में से किन्हीं पाँच शब्दों के रूप लिखिए:

Decline any *five* of the following:

- पुस्तक (द्वितीया द्विवचन)
 विद्या (तृतीया बहुवचन)
 वारि (चतुर्थी एकवचन)
 कवि (सप्तमी बहुवचन)
 पति (पञ्चमी एकवचन)

अस्मद् (चतुर्थी एकवचन)

सर्व (सप्तमी एकवचन नपुंसकलिङ्ग)

आत्मन् (षष्ठी एकवचन) ।

20

5. निम्नलिखित में से किन्हीं चार के धातुरूप लिखिए:

Conjugate any *four* of the following:

(i) दा (लृट् — प्रथम पुरुष)

(ii) नी (लोट् — मध्यम पुरुष)

(iii) दृश् (लृट् — प्रथम पुरुष)

(iv) नी (लृट् लकार — प्रथम पुरुष)

(v) कृ (लृट् — प्रथम पुरुष)

(vi) अस् (लृट् — उत्तम पुरुष)

(vii) चुर (लङ् — मध्यम पुरुष)

(viii) ज्ञा (लोट् — मध्यम पुरुष) ।

20

6. निम्नलिखित में से किन्हीं चार को जोड़कर शब्द बनाइए:

Form words by joining *four* of the following:

(i) चुर+क्त्वा

(ii) प्र+विश्+ल्यप्

(iii) वि+स्मृ+ल्यप्

(iv) गम्+तुमुन्

(v) पठ्+तव्यत्

(vi) पा+अनीयर्

(vii) हस्+तुमुन्

(viii) गै+यत् ।

10